

Raport de monitorizare

MOLDOVA 1

Perioada: 1 – 7 decembrie 2023

Autor: Victor Gotișan

Realizarea acestui raport a fost posibilă datorită suportului generos din partea poporului american și britanic prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ambasadei Marii Britanii la Chișinău. Conținutul acestui material ține de responsabilitatea Centrului pentru Jurnalism Independent și nu reflectă în mod necesar viziunea Regatului Unit, USAID sau a Guvernului Statelor Unite.

I. INFORMAȚII GENERALE

În perioada 1 – 7 decembrie 2023, Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) a monitorizat postul Moldova 1 pentru a identifica dacă în materialele jurnalistice difuzate se conțin elemente de dezinformare și încălcări ale normelor deontologice. A fost analizat modul în care postul public de televiziune reflectă evenimentele din domeniile politic, economic, social și altele, și cum respectă normele profesionale și etice precum verificarea informațiilor din câteva surse, pluralismul de opinii, asigurarea echilibrului în cazul știrilor conflictuale etc.

Pentru monitorizare au fost selectate principalele buletine de știri ale zilei („Mesager”), precum și șapte emisiuni difuzate pe parcursul perioadei vizate, pornind de la premisa că:

- știrile instituției media publice trebuie să conțină în exclusivitate fapte și nu opinii ale jurnaliștilor, trebuie să fie scrise într-un limbaj neutru și accesibil, dar și să reflecte cât mai corect realitatea, cu respectarea echilibrului surselor;
- emisiunile trebuie să fie moderate, la fel, neutru și echidistant, atitudinea moderatorului/moderatoarei, autorului/autoarei față de invitați să fie neutră și echidistantă, să nu fie admisă publicitate ascunsă, să fie oferit spațiu egal de emisie tuturor participanților, să fie marcate clar și distinct informația și imaginile preluate etc.

Scopul monitorizării

Monitorizarea are ca scop să stabilească în ce măsură postul public de televiziune Moldova 1 informează cetățenii corect, echidistant și imparțial din punct de vedere jurnalistice despre activitatea Guvernului în raport cu opoziția politică în momente de tensiune și/sau criză. Acest lucru s-a realizat în baza analizei cantitative și calitative a conținutului buletinelor de știri, talk-show-urilor și/sau emisiunilor tematice, care au fost evaluate din perspectiva respectării principiilor de informare corectă stabilite atât de codul de conduită al instituției media publice, cât și în Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova. S-a atras atenția în special la reflectarea activității actorilor și/sau entităților politice (mai ales a celor oficiale/guvernamentale).

Cadrul metodologic

Pornind de la scopul cercetării de a evalua în ce măsură Moldova 1 respectă principiile de echidistanță, imparțialitate, corectitudine și neutralitate politică, dar și de la ipoteza potrivit căreia Moldova 1 tinde să-și ajusteze conținutul mediatic la mesajele guvernării, este imperativă analiza cantitativă și calitativă a știrilor și emisiunilor de sinteză care au potențialul să influențeze opinia publică. Astfel, metodologia studiului a combinat două metode, cea *cantitativă* și cea *calitativă/comparativă* de cercetare a produsului mediatic. Totodată, știrile au fost analizate și din perspectiva tehnicilor de manipulare și dezinformare. Asta pentru a-i ajuta pe telespectatori să distingă între un produs jurnalistice care manipulează și altul care reflectă echidistant realitatea.

Prin **analiza cantitativă** au fost explorate tendințele de mediatizare a subiectelor de interes public din perioada selectată. Este o metodă de cercetare care presupune monitorizarea, eșantionarea și codarea materialelor jurnalistice astfel încât să capteze tenta politică, dacă aceasta există (numărul de

materiale care pun în lumină pozitivă anumiți actori politici); modul în care sunt puse în practică principiile de imparțialitate și echidistanță în materialele informative și analitice (numărul de materiale corecte și echidistante); dacă se asigură echilibrul surselor (numărul de materiale echilibrate); căror surse li se acordă prioritate în știri (numărul surselor citate direct sau citate indirect/menționate); cum este oferit spațiul de emisie actorilor și entităților politice (volumul în secunde a spațiului alocat), precum și alte aspecte. Prin **aspectul metodologic calitativ/comparativ** s-a urmărit interpretarea datelor și a informației obținute în urma analizei cantitative. A fost investigat conținutul mediatic într-o manieră aprofundată, pentru a determina dacă Moldova 1 respectă principiile de echidistanță, imparțialitate, corectitudine și neutralitate politică.

Perioada monitorizării: 1 – 7 decembrie 2023

Principalele produse media monitorizate la postul Moldova 1:

- 7 ediții ale buletinului informativ principal „Mesager” din perioada 1 – 7 decembrie 2023;
- Emisiunea „Reporter pentru sănătate” din 2 decembrie 2023;
- Emisiunea „Scanner” din 3 decembrie 2023;
- Emisiunea „Dimensiunea diplomatică” din 4 decembrie 2023;
- 3 ediții ale emisiunii „În context” din 4, 5 și 6 decembrie 2023;
- Emisiunea „Bună Seara” din 7 decembrie 2023.

Tendențe generale

Datele monitorizării relevă faptul că în cazul principalului buletin informativ „Mesager”:

- Războiul din Ucraina și cel din Fâșia Gaza, suportul oferit de Guvern pentru compensații la facturile de gaze și energie electrică, România și Ziua națională a României (concentrate prioritar în zilele de 1 și 2 decembrie) au fost cele mai des abordate tematici ale știrilor. Din totalul celor 111 materiale ale celor șapte ediții ale „Mesager”, 28 au vizat evenimentele internaționale și reflectarea acestora în buletinele de știri, ceea ce reprezintă 25% din numărul total de știri. Altfel spus, fiecare al patrulea material s-au referit la aceste tematici;
- 36 din 111 materiale (știri, reportaje, interviuri) nu au inclus surse citate direct, ceea ce constituie aproximativ 1/3 din totalul acestora. Comparativ cu perioada precedentă de monitorizare (28 noiembrie – 4 decembrie 2022), proporția a rămas aceeași. Totodată, materialele în care au figurat cele mai multe surse citate direct au fost cele la tematică culturală (expoziții, lansări de cărți, proiecții de film etc.);
- Reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale continuă să se numere printre sursele abordate frecvent în știrile Moldova 1 (atât în calitate de surse citate direct, cât și ca protagoniști ai materialelor). Totuși, în comparație cu perioadele anterioare de monitorizare (31 august – 6 septembrie 2020; 28 noiembrie – 4 decembrie 2022), frecvența citării acestora este în continuă descreștere;
- Persoanele menționate și citate cel mai des în calitate de surse, direct sau indirect, au fost președinta Maia Sandu și ministrul Muncii și Protecției Sociale, Alexei Buzu. Totodată, au fost citați direct, într-un număr foarte mare, oficiali externi, în special fiind vorba despre

președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski (aproape în fiecare știre care a vizat evenimentele din Ucraina) și premierul Israelului, Benjamin Netanyahu (aproape în fiecare știre care a relatat despre evenimentele din Fâșia Gaza);

- În această perioadă de monitorizare s-a observat o mai mare diversitate a surselor abordate în știri;
- Sub aspect deontologic, numărul abaterilor în știrile postului Moldova 1 s-a redus față de perioada de monitorizare precedentă (28 noiembrie – 4 decembrie 2022). Printre încălcările identificate se numără *amestecul dintre fapte și opinii și lipsa dreptului la replică*. Abaterea identificată drept cea mai frecventă este *neindicarea sursei pe imaginile video sau foto preluate*. Practic nicio știre cu tematică externă nu a inclus pe imaginile difuzate sursa primară de unde acestea au fost preluate;
- Moldova 1 a reflectat neutru și echidistant informația privind partidele și politicienii de opoziție. Totuși, Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS) a fost ușor favorizat din punct de vedere al frecvenței apariției în știri (inclusiv în calitate de surse citate direct). În același timp, reprezentanții partidelor politice extraparlamentare practic au lipsit în știri.

II. ANALIZA DATELOR

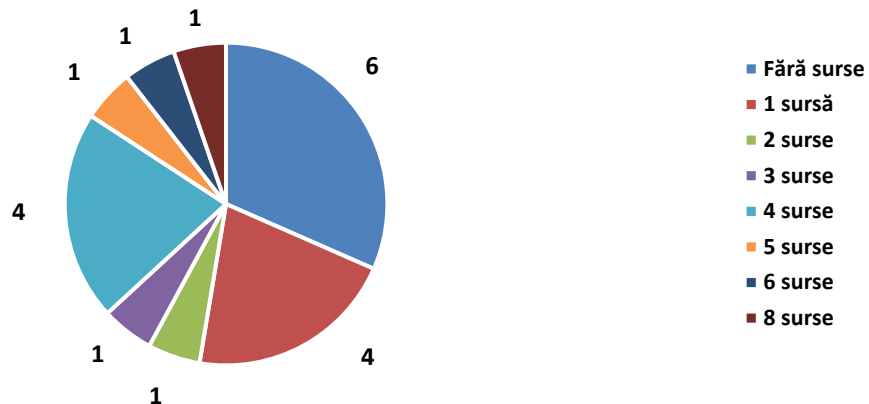
Buletinul informativ „Mesager”

1 decembrie 2023

Analiza cantitativă

Ediția din 1 decembrie 2023 a fost constituită din 19 știri și trei reportaje. Două materiale au avut caracter conflictual. Șapte din cele 19 materiale au fost la tematica Zilei Naționale a României, cu un total de emisie de aproximativ 14 minute, ceea ce a reprezentat aproape 30% din totalul ediției. Cinci subiecte au relatat tematici sociale (asigurarea medicală, aprobarea bugetului de stat, venirea companiei Lufthansa în Republica Moldova, provocările zilnice cu care se confruntă persoanele cu necesități speciale, compensarea de către stat a prețurilor la energia termică pentru persoanele din grupurile vulnerabile), iar trei dintre ele fost știri externe – situația pe câmpul de luptă din Ucraina, luptele armate din Fâșia Gaza și o nouă condamnare a opozantului rus Alexei Navalnîi. Printre alte tematici abordate s-a numărat o manifestație de protest împotriva președintelui belarus Alexandr Lukașenko, organizată la Ambasada Republicii Belarus în Republica Moldova; rețineri ale unor suspecți în cazuri de trafic de droguri și/sau pentru cazuri de corupție la eliberarea permiselor de conducere în Bălți. În ceea ce privește sursele celor 19 materiale din buletinul informativ, șase nu au avut surse citate direct, patru au avut câte o sursă citată direct, o știre – 2 surse, patru – 4 surse, una – 5 surse, una – șase surse și una – 8 surse directe.

Numărul de surse citate direct în știri

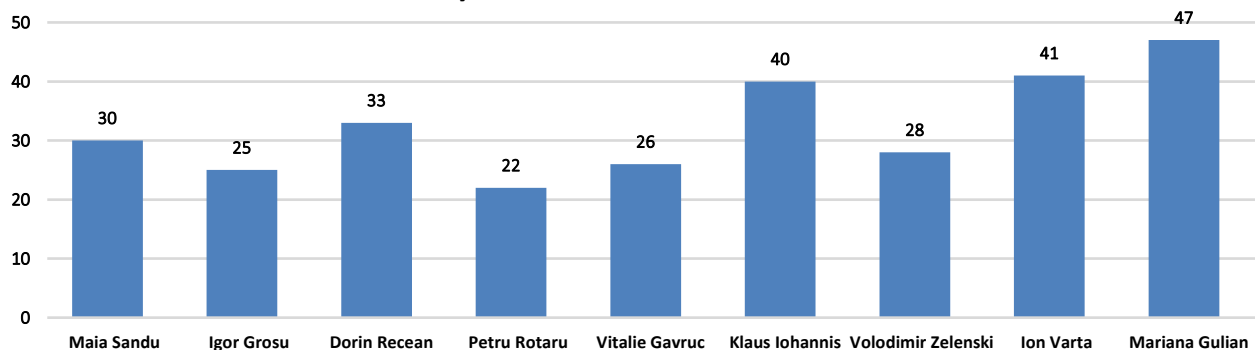
Moldova 1 a abordat diverse surse în știrile sale, inclusiv cetățeni, deputați, politicieni, profesori, medici, elevi, fotografi, istorici, președinți ai asociațiilor de exportatori, reprezentanți ai Guvernului, președinți de țări etc. Reprezentanții administrației publice centrale (Guvern, Parlament, Președinție) au fost cei mai des citați în materialele postului public de televiziune:

- Maia Sandu, președinta Republicii Moldova (30 secunde);
- Igor Grosu, președintele Parlamentului Republicii Moldova (25 secunde);
- Dorin Recean, prim-ministrul Republicii Moldova (33 secunde);
- Petru Rotaru, ministrul Finanțelor (22 secunde);
- Vasile Cușca, secretar de stat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale (18 secunde);
- Vitalie Gavruc, deputat PAS (26 secunde).

Printre alte surse care au beneficiat de citare directă în știrile Moldova 1 au fost:

- Klaus Iohannis, președintele României (40 secunde);
- Volodimir Zelenski, președintele Ucrainei (28 secunde);
- Ion Varta, istoric (41 secunde);
- Iurie Fala, președintele Asociației „Moldova Fruct” (31 secunde);
- Mariana Gulian, șefă de direcție, CNAM (47 secunde);
- Ion Dodon, director general CNAM (28 secunde).

Declarații directe, în secunde

Analiza calitativă

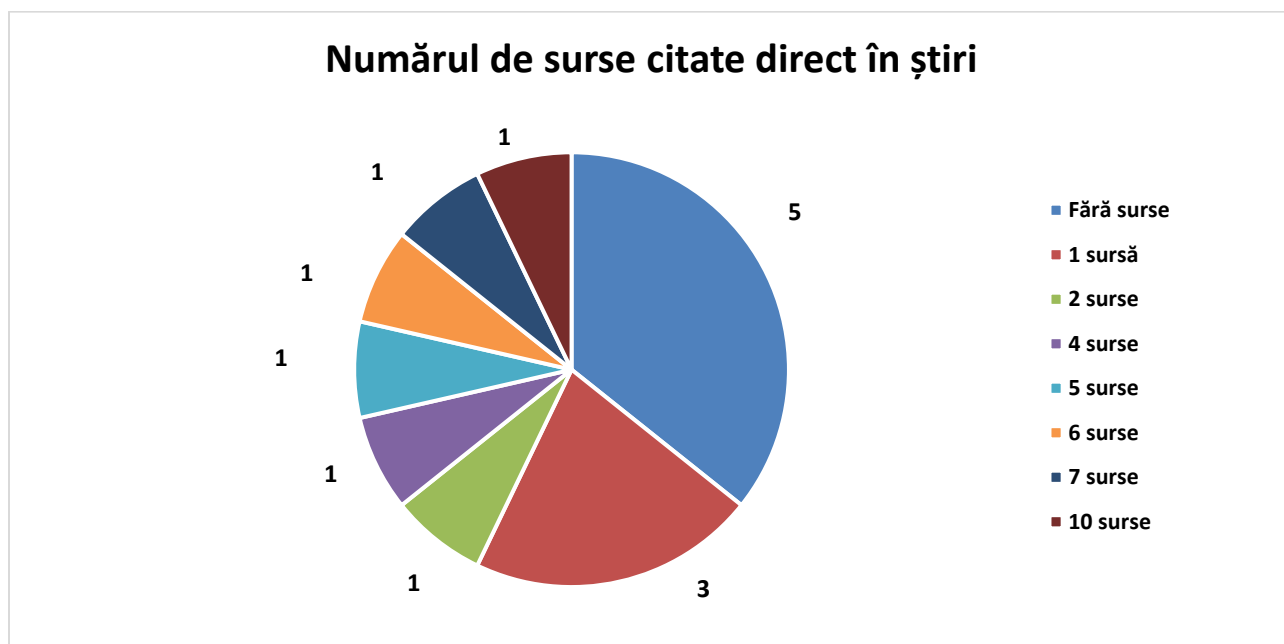
Știrile și reportajele Moldova 1 au abordat diverse subiecte, tematica socială fiind cea mai populară. O singură știre a avut caracter conflictual, cea în care jurnaliștii Moldova 1 au reflectat acțiunea de protest organizată la Ambasada Republicii Belarus în Republica Moldova („*Manifestație anti-Lukașenko*”) de către membrii comunității belaruse și mai mulți parlamentari moldoveni împotriva „*dictaturii lui Lukașenko*”. În cadrul acestei știri, Moldova 1 **nu a prezentat reacția Ambasadei Republicii Belarus în Republica Moldova și a omis să menționeze apartenența politică a deputaților moldoveni care au participat la această acțiune de protest (PAS)**.

Totodată, în trei știri cu tematică externă – „*Civili sub ploaie de rachete/Fortificați în estul Ucrainei*”, „*Navalnii, închis pe viață*”, „*Luptele continuă în Gaza*” – Moldova 1 **a difuzat imagini video preluate din alte surse, dar fără a le menționa**.

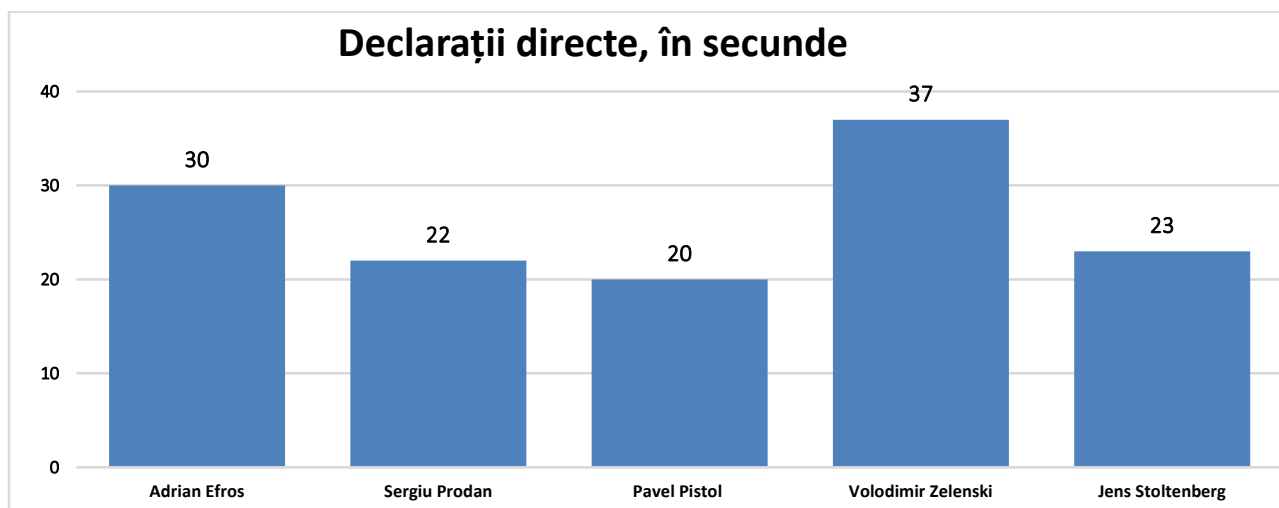
2 decembrie 2023

Analiza cantitativă

Buletinul din 2 decembrie a inclus 14 materiale, dintre care 12 știri și două reportaje. Cele mai multe au avut tematică externă (5), socială și culturală (4) și politică (2). Printre protagoniștii știrilor Moldova 1 s-au numărat reprezentanți ai Guvernului (Sergiu Prodan, Adrian Efros), cetățeni, reprezentanți ai companiilor avia, oficiali români, președinți de țări, reprezentanți ai organizațiilor internaționale (NATO), bibliotecari, directori de muzeu, artiști plastici, polițiști. În peste 1/3 din materiale (5) nu au fost citate direct surse, iar în trei știri au fost citate direct câte o sursă.

În ceea ce privește spațiul de emisie pentru citări directe, atunci ministrul de Intern, Adrian Efros, a intervenit direct timp de 30 de secunde; ministrul Culturii, Sergiu Prodan, a avut o intervenție directă cu o declarație de 22 de secunde, iar o intervenție directă de 20 de secunde a avut Pavel Pistol, șef de secție în cadrul Inspectoratului Național de Securitate Publică (INSP). La fel, cu câte o intervenție directă au fost citați președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski (37 de secunde), secretarul general NATO, Jens Stoltenberg (23 de secunde) și fostul ministru de Externe al României, Titus Corlățean (20 de secunde).

Analiza calitativă

În mare parte, Moldova 1 a prezentat evenimentele într-un mod neutru și echidistant. Unul din cele 14 materiale a avut caracter conflictual. Știrea „*Trafic aerian perturbat*” a prezentat situația despre ceața care „...a dat peste cap traficul aerian prin Aeroportul Internațional Chișinău... trei curse – Varșovia, Viena și Istanbul – au venit cu întârziere, iar alte două au suferit schimbări în graficul de zbor, una fiind anulată, iar alta amânată cu aproape 16 ore. Din cauza ceții dense care s-a lăsat peste oraș, unele avioane au întâmpinat dificultate la aterizare”. Reporterii au citat călători care au criticat/acuzat reprezentanții Aeroportului Internațional Chișinău și le-au oferit celor din urmă dreptul la replică.

Pe de altă parte, în niciuna din știrile externe – „*Iarna intră în drepturi*”, „*Luptele continuă în Gaza*”, „*Pericol la centrala Zaporojie/Lupte grele la Herson/Ucraina, progrese pe front*”, „*Cutremur de 7.5 în Filipine*”, „*Vin sărbătorile. Tot mai multe orașe ale lumii îmbracă straie de sărbătoare*” – Moldova 1 **nu a menționat sursele de unde a preluat imaginile video puse pe post.**

3 decembrie 2023

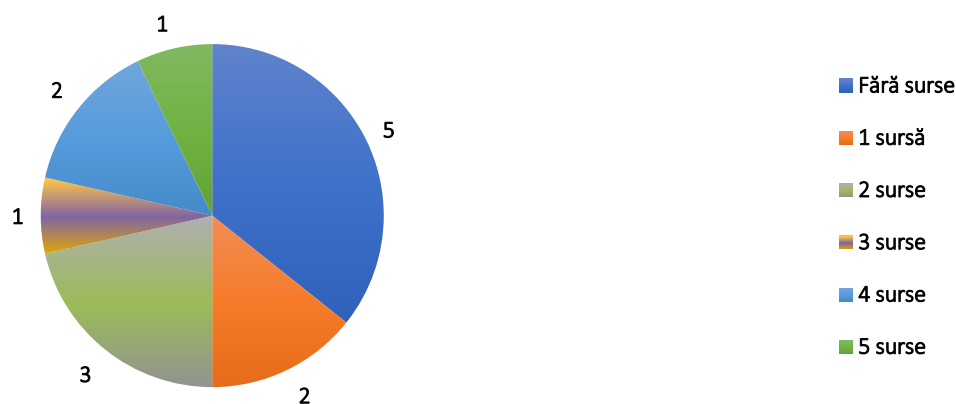
Analiza cantitativă

Ediția din 3 decembrie a „Mesager” a inclus 12 știri și două reportaje. Cinci dintre acestea au avut tematică externă (războiul din Ucraina și din Fâșia Gaza, atac terorist la Paris, vizita lui Alexandr Lukașenko în China, ninsorile abundente din Europa). Printre alte subiecte s-au numărat alegerile

locale repetate din satul Aluatu, raionul Taraclia; stabilirea datei primei ședințe (7 decembrie 2023) a Consiliului Municipal Chișinău (CMC); subiectul cetățeniei române pentru moldoveni; diagnosticul bolii psoriazisului; situația persoanelor cu dizabilități; expoziție de artă la Soroca; expoziția tematică a pictoriței Eudochia Robu.

Acest buletin de știri a avut cele mai diverse surse citate direct, dar a fost unica ediție din care au lipsit reprezentanții autorităților publice centrale și locale. Printre sursele citate direct au fost cetățeni, președinți de state, reprezentanți ai guvernelor Israel și SUA, antreprenori, profesori, medici, cercetători, elevi, directori de muzeu, poeți, fotografi, critici de artă. În cinci materiale din cele 14 nu au figurat surse citate direct.

Numărul de surse citate direct în știri

Directorul general al Casei Naționale pentru Asigurări în Medicină, Ion Dodon, a fost citat direct timp de 20 de secunde; președintele Ucrainei, Volodimir Zelinski – 56 de secunde; Eylon Levy, purtător de cuvânt al Guvernului israelian, și prim-ministrul Israelului, Benjamin Netanyahu, au cumulată aproape 50 de secunde; secretarul american al Apărării, Lloyd Austin, a apărut cu un comentariu de 25 de secunde; ministrul francez de Interne, Gérald Darmanin – 15 secunde.

Analiza calitativă

Niciunul din cele 14 materiale difuzate nu a avut caracter conflictual, dar în mai multe cazuri jurnaliștii au încălcat normele deontologice. În știrea „Cetățenia română mult râvnită”, televiziunea a relatat despre numărul în creștere al moldovenilor interesați să redobândească cetățenia română. Unica sursă inclusă în material a fost un consultant al unei companii private în perfectarea actelor românești. Știrea a fost la limita publicității comerciale, chiar dacă nu a fost menționat numele companiei care prestează servicii de facilitare a perfectării actelor românești. În plus, jurnaliștii ar fi fost indicați să solicite opinia oficialităților române, care să comenteze situația/subiectul.

În știrea „Lukașenko, în vizită la Beijing”, prezentatoarea a recurs la **amestecul faptelor cu opiniile**: „Președintele Belarusului, Alexandr Lukașenko, un aliat fidel al Moscovei, întreprinde o vizită în China duminică și luni pentru a se întâlni cu omologul său chinez, Xi Jinping a anunțat președinția belarusă citată de AFP. Luni el va purta discuții cu Xi Jinping având pe agendă chestiuni legate de comerț, economie, investiții și cooperare internațională a precizat partea belarusă într-un comunicat. Alexandr Lukașenko a vizitat deja capitala chineză la sfârșit de februarie, o vizită care a fost atent analizată în contextul ofensivei rusești din Ucraina. Deocamdată, președinția belarusă nu a menționat acest lucru ca fiind unul dintre care urmează să fie discutate în timpul vizitei. China, un partener apropiat al Moscovei, nu a condamnat niciodată public Rusia, în ciuda apelurilor Occidentului de a face acest lucru. Belarus are graniță comună cu Ucraina și Rusia, țări de care este foarte dependentă din punct de vedere financiar și politic”.

De asemenea, în toate cele cinci știri externe – „Războiul Israel-Hamas”, „Atac cu cuțitul la Paris”, „Atac cu drone respins/Ucraina ține piept invaziei”, „Lukașenko, în vizită la Beijing”, „Ninsorile au perturbat traficul” – Moldova 1 **nu a indicat sursa imaginilor video difuzate**.

4 decembrie 2023

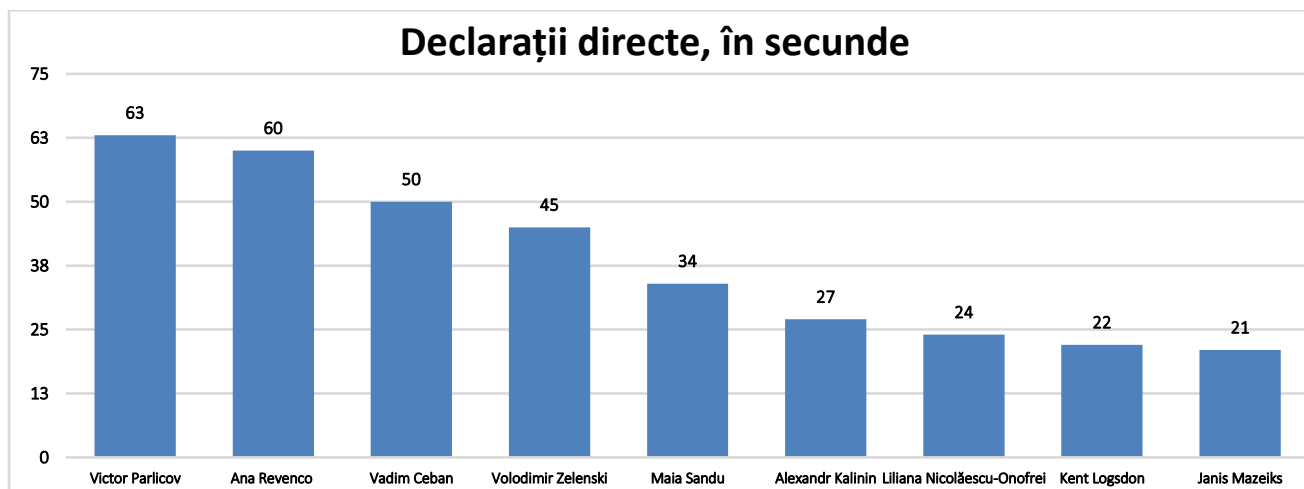
Analiza cantitativă

În ediția de „Mesager” din 4 decembrie au fost difuzate 15 materiale: 14 știri și un reportaj. Patru dintre ele au vizat evenimentele internaționale (știri externe), patru au abordat tematica politică (liderul Partidului Regiunilor, Alexandr Kalinin, citat la Procuratura Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, PCCOCS; Forumul Mass-Media 2023; rezultatul alegerilor locale repetate în satul Aluatu; detalii despre Centrul de comunicare strategică și combaterea dezinformării), iar alte patru au fost la subiecte economico-sociale și culturale (rezervele de gaze și electricitate pentru sezonul rece al anului; reținerile salariale la Calea Ferată din Moldova, CFM; lansarea unei cărți despre istoria Mitropoliei Moldovei).

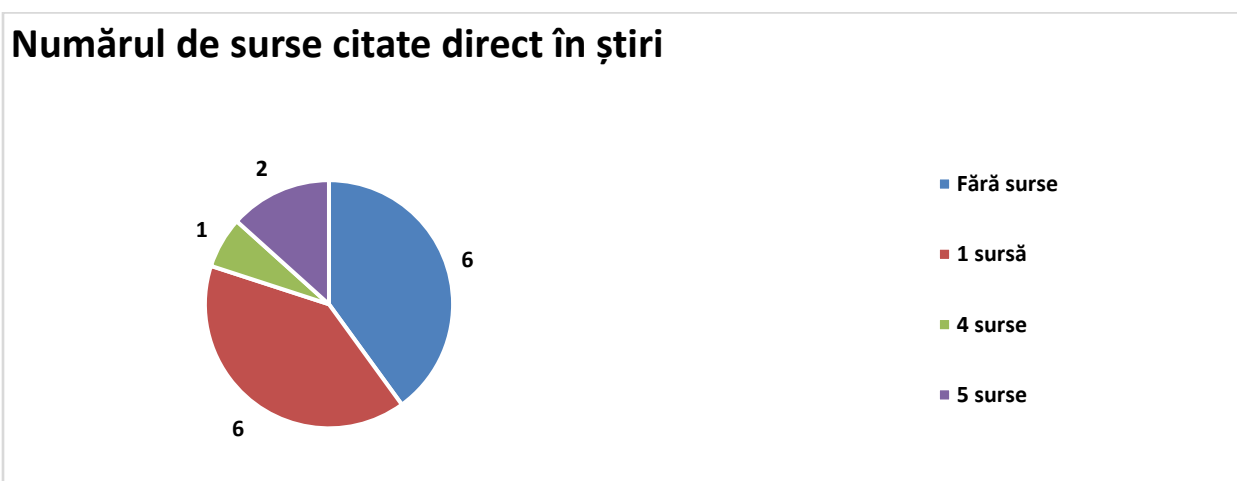
Postul public de televiziune a făcut cel mai des trimitere la oficiali moldoveni și străini drept surse ale știrilor. În șapte din cele 15 materiale a fost menționată, citată direct sau indirect cel puțin o astfel de sursă. Președinta Maia Sandu a fost protagonistă a două știri. În una din ele a fost menționată, iar în alta a fost citată direct cu o declarație de 34 de secunde. Printre alți funcționari și demnitari citați direct în știri s-au numărat ministrul Energiei, Victor Parlicov, deputata Liliana Nicolaescu-Onofrei (PAS), directoarea Centrului de comunicare strategică și combatere a dezinformării, Ana Revenco. Printre alte surse citate direct s-au numărat cetățeni, istorici, preoți, academicieni etc.

În ceea ce privește spațiul dedicat declarațiilor, ministrul Energiei, Victor Parlicov, a beneficiat de două intervenții cu un total de emisie de 63 de secunde; Ana Revenco – două intervenții cu un total de emisie de 60 de secunde; Vadim Ceban, președintele Consiliului de Administrare al Moldova-Gaz – o intervenție de 50 de secunde; Volodimir Zelenski – o intervenție de 45 de secunde; Maia Sandu – o intervenție de 34 de secunde; Dmitrii Prohnițchi, șef serviciu la Calea Ferată din Moldova – 28 de secunde; Alexandr Kalinin, președintele Partidului Regiunilor – 27 de secunde; Liliana Nicolaescu-

Onofrei, deputată PAS – 24 de secunde; Kent Logsdon, ambasadorul SUA în Republica Moldova – 22 de secunde; Jānis Mažeiks, ambasadorul UE în Republica Moldova – 21 de secunde.

Din șase știri au lipsit sursele citate direct; șase materiale au avut câte o sursă directă; unul – 4 surse directe; iar două – 5 surse directe.

Analiza calitativă

În buletinul „Mesager” din 4 decembrie, autoritățile centrale și cele locale, dar și reprezentanții PAS au fost ușor favorizați atât prin timpul dedicat citării directe și prin numărul de știri în care aceștia au fost menționați și/sau citați, cât și prin relevanța declarațiilor selectate în fiecare caz. Unii funcționari au fost puși într-o lumină pozitivă prin formulările utilizate sau detaliile de context oferite de jurnaliști („Parlicov: avem siguranță”, „Ministrul Parlicov ia în considerare reducerea tarifelor la gaze”).

Aproape 80% din știri nu au avut surse citate direct sau au fost redactate în baza unei singure surse. Multe din acestea puteau fi dezvoltate și/sau solicitau surse adăugătoare, alternative ori care să aducă mai mult context tematicii abordare (de exemplu, ambele știri despre aprovizionarea cu gaze a țării,

reținerile salariale în cazul angajaților CFM, știrea despre Centrul de comunicare strategică și combaterea dezinformării, știrea despre Forumul Mass-Media, în care au fost incluse doar declarațiile directe ale unor oficialități).

În ultimul material din buletinul informativ – „Istorie și tradiție” – reporterii Moldova 1 au vorbit despre lansarea unei cărți care cuprinde o culegere de documente și materiale despre Mitropolia Basarabiei. Jurnaliștii au recurs la **amestec al faptelor cu opiniile**: „După decenii de interdicții și opresiuni comuniste, Mitropolia Basarabiei revine în circuitul adevărului științific. La Chișinău a fost lansată cartea «Mitropolia Basarabiei. Istorie și tradiție»”.

În același timp, în cazul știrilor externe – „Israelul extinde ofensiva”, „Nave atacate în Marea Roșie”, „Lupte grele în Ucraina”, „Aderarea României la Schengen” – dar și în știrea despre citarea lui Alexandr Kalinin la PCCOCS („Kalinin, citat la Procuratură”), Moldova 1 **nu a indicat sursa imaginilor video difuzate**.

5 decembrie 2023

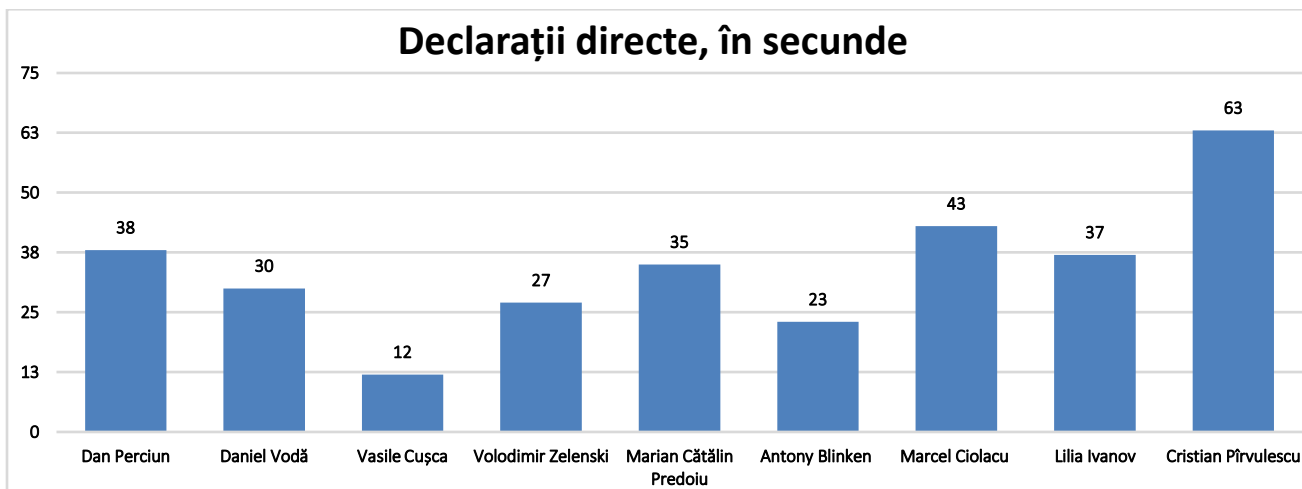
Analiza cantitativă

Ediția din 5 decembrie 2023 a fost constituită din 15 știri și un reportaj. Șapte materiale au avut drept tematică evenimente internaționale (știri externe), care au abordat subiecte precum: România și procesul de aderare la Spațiul Schengen, situația pe câmpul de luptă în Ucraina și Israel, disensiuni la granița dintre Ucraina și Polonia, explozie în SUA. Printre alte teme s-au numărat protestul agricultorilor moldoveni, situația mediului de afaceri din Republica Moldova, reorganizarea unor spitale din Chișinău, rezultatele Programului pentru Evaluarea Internațională a Elevilor (Programme for International Student Assessment - PISA) pentru 2022 și altele.

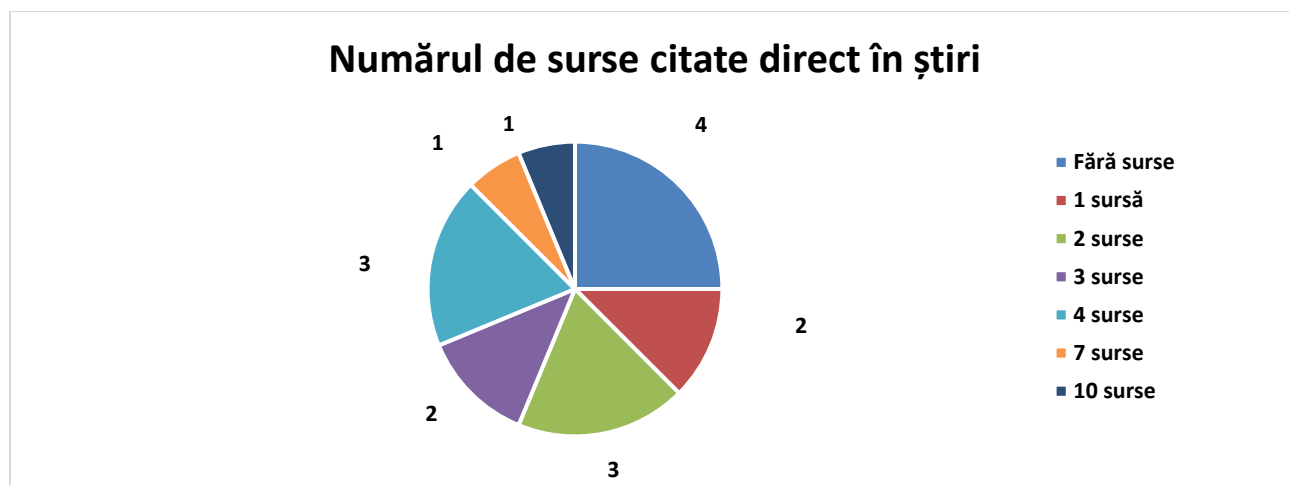
Trei din cele 16 materiale au avut drept protagoniști reprezentanți ai administrației publice centrale (Guvernul Republicii Moldova). Printre demnitarii și funcționarii care au fost menționați și/sau citați direct în știri și reportaje au fost purtătorul de cuvânt al Guvernului, Daniel Vodă; ministrul Educației, Dan Perciun; secretarul de stat în cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Vasile Cușca. Totodată, cu citate directe în știri au fost incluși mai mulți oficiali străini, printre care Marcel Ciolacu, premierul României; Antony Blinken, secretar de stat al SUA; Volodimir Zelenski, președintele Ucrainei; ministrul român de Interne, Marian Cătălin Predoiu; și cel austriac, Gerhard Karner; Ylva Johansson, comisara UE pentru Afaceri interne. Au mai fost citați agricultori, cetățeni, politologi, experți în finanțe publice, sociologi, ambasadori, medici, juriști.

Ministrul Educației și Cercetării, Dan Perciun, a avut o intervenție directă de 38 de secunde. La fel, purtătorul de cuvânt al Guvernului, Daniel Vodă, a fost citat direct cu o intervenție de 30 de secunde, iar secretarul de stat din cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Vasile Cușca, cu o declarație de 12 secunde. Printre alte surse care au intervenit direct în știri s-au mai numărat Marian Cătălin Predoiu, ministrul român de Interne (35 de secunde), Ylva Johansson, comisara UE pentru afaceri interne (15 secunde), politologul Cristian Pîrvulescu (63 de secunde), expertul în finanțe publice Marin Gospodarenco (58 de secunde), premierul României, Marcel Ciolacu (43 de secunde), secretarul de

stat american Antony Blinken (23 de secunde), președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski (27 de secunde), directoarea Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare, Lilia Ivanov (37 de secunde) etc.

Patru știri din cele 16 nu au avut surse citate direct, în timp ce într-o altă știre au figurat 10 surse.

Analiza calitativă

O știre din buletinul informativ – „Agricultorii își continuă protestul” – a avut caracter conflictual. Subiectul menționa despre faptul că „agricultorii au revenit astăzi în Piața Marii Adunări Naționale. Nemulțumiți de tentativele eșuate de a ajunge la un consens cu autoritățile, aceștia au pornit cu tractoarele pe bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt”. Reporterii au citat direct agricultori, directori de asociații, cetățeni nemulțumiți de traficul din Capitală, cauzat de acțiunile agricultorilor, dar au asigurat dreptul la replică reprezentanților Executivului, prin citarea directă a purtătorului de cuvânt al instituției, Daniel Vodă.

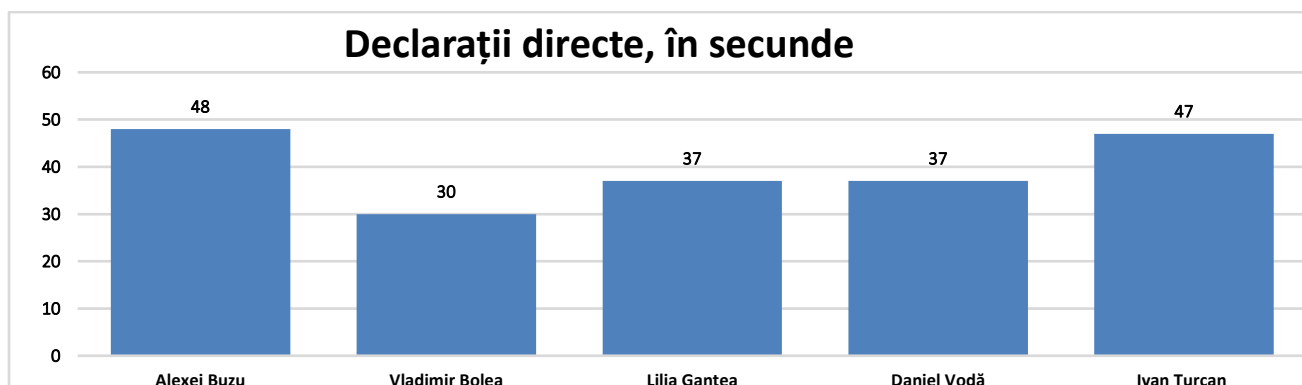
Totodată, ca și în cazul buletinelor informative din zilele precedente, în cele șapte știri internaționale – „Drumul greu spre Schengen”, „Lobby pentru Republica Moldova”, „Lupte dure în sudul Fâșiei Gaza”, „Rușii continuă să atace Ucraina”, „Frontiera rămâne blocată”, „Explozie uriașă”, „Lumea Crăciunului” – în care a folosit imagini video preluate, Moldova 1 **nu a menționat sursa primară a acestora**.

6 decembrie 2023

Analiza cantitativă

Buletinul din 6 decembrie 2023 a fost constituit din 15 știri și un reportaj. Șapte dintre acestea s-au axat pe tematică socială (noi măsuri de sprijin din partea Ministerului Muncii și Protecției Sociale pentru cinci categorii sociale, alocații sociale pentru copiii cu dizabilități accentuate sau medii, compensațiile pentru facturile la energie, burse majorate pentru studenții la facultățile de pedagogie, management comun pentru două spitale din Capitală, posibil suport pentru agricultori și fermieri etc.). Patru din ele au vizat subiecte externe și internaționale (întrunirea dintre premierul ungar Viktor Orban și președintele francez Emmanuel Macron, vizita președintelui rus Vladimir Putin în Emiratele Arabe Unite, luptele armate din Fâșia Gaza și din Ucraina), iar trei au avut tematică politică (pregătirile pentru deschiderea negocierilor UE – Republica Moldova, acuzațiile aduse de un fost director adjunct al SIS la adresa actualei conduceri a instituției, aprobarea bugetului CEC pentru anul viitor). Oficiali și reprezentanți ai administrației publice centrale (Guvern, Președinție) au fost fie menționați, fie citați direct în opt materiale din buletinul informativ. Ministrul Muncii și Protecției Sociale, Alexei Buzu, a fost protagonist a două știri, iar ministrul Agriculturii și Industriei Alimentare, Vladimir Bolea, purtătorul de cuvânt al Guvernului, Daniel Vodă, și secretara de stat în cadrul Ministerului Sănătății, Lilia Gantea, au fost fiecare surse directe în câte o știre. Printre alte surse citate direct în această ediție a buletinului informativ au figurat cetățeni de rând, reprezentanți ai organizațiilor internaționale în Republica Moldova, avocați, directori de licee, prim-miniștri ai altor state, studenți, compozitori, artiști plastici, experți în energetică etc.

În ceea ce privește oficialitățile sau funcționarii citați direct, ministrul Alexei Buzu a avut două intervenții de 48 de secunde în total; ministrul Vladimir Bolea – o intervenție de 30 de secunde; Lilia Gantea și Daniel Vodă – câte 37 de secunde; Ivan Țurcan, șeful secției analitico-informaționale din cadrul Biroului politici de reintegrare – 47 de secunde.

Din patru știri au lipsit sursele citate direct, iar șase știri au avut câte o sursă citată direct.

Numărul de surse citate direct în știri

Analiza calitativă

În mare parte, Moldova 1 reflectat neutru și echidistant informația. Unul din cele 16 materiale a avut caracter conflictual: „Acuzații la adresa SIS”. Știrea a menționat despre acuzațiile aduse de fostul director adjunct al SIS, Alexandru Bălan, actualei conduceri a instituției în contextul tragediei care a avut loc în această vară pe Aeroportul Național Chișinău, atunci când un cetățean al Tadjikistanului a împușcat mortal un polițist de frontieră și un inspector de securitate. În cazul acestei știri, reporterii au menționat: „Am încercat să obținem o reacție de la reprezentanții SIS, însă, deocamdată, nu am primit niciun răspuns”.

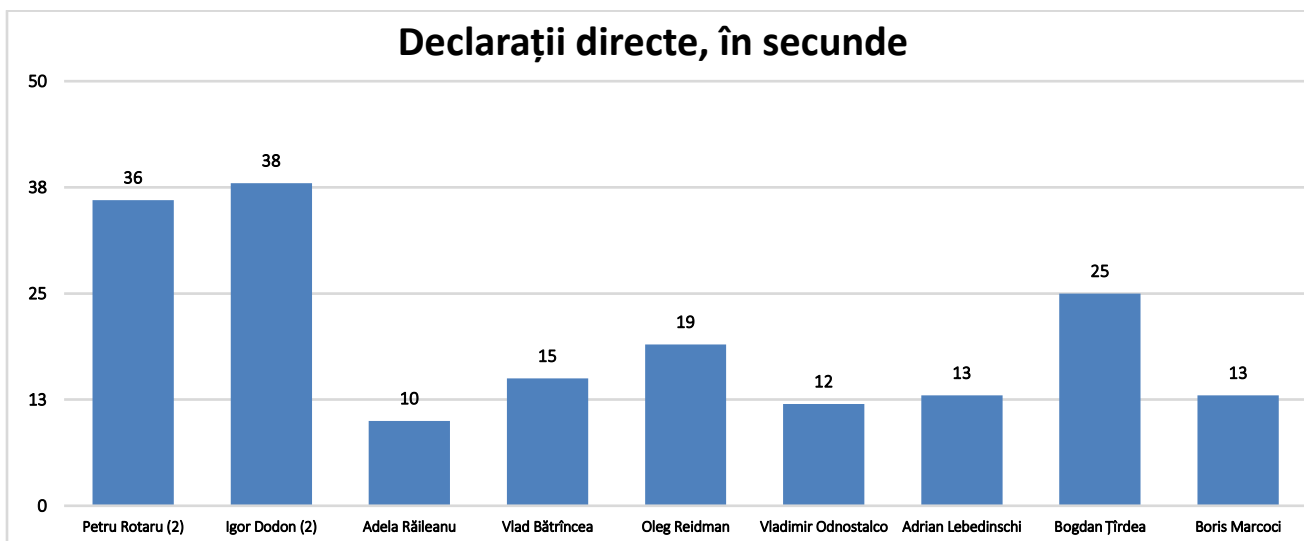
În cazul știrilor externe – „Ungaria, cal troian”, „Putin, în peninsula arabă”, „Lupte grele la Khan Younis” și „Herson, în ruine” – postul public de televiziune a preluat imagini video de pe alte platforme fără a indica sursa primară a acestora.

7 decembrie 2023

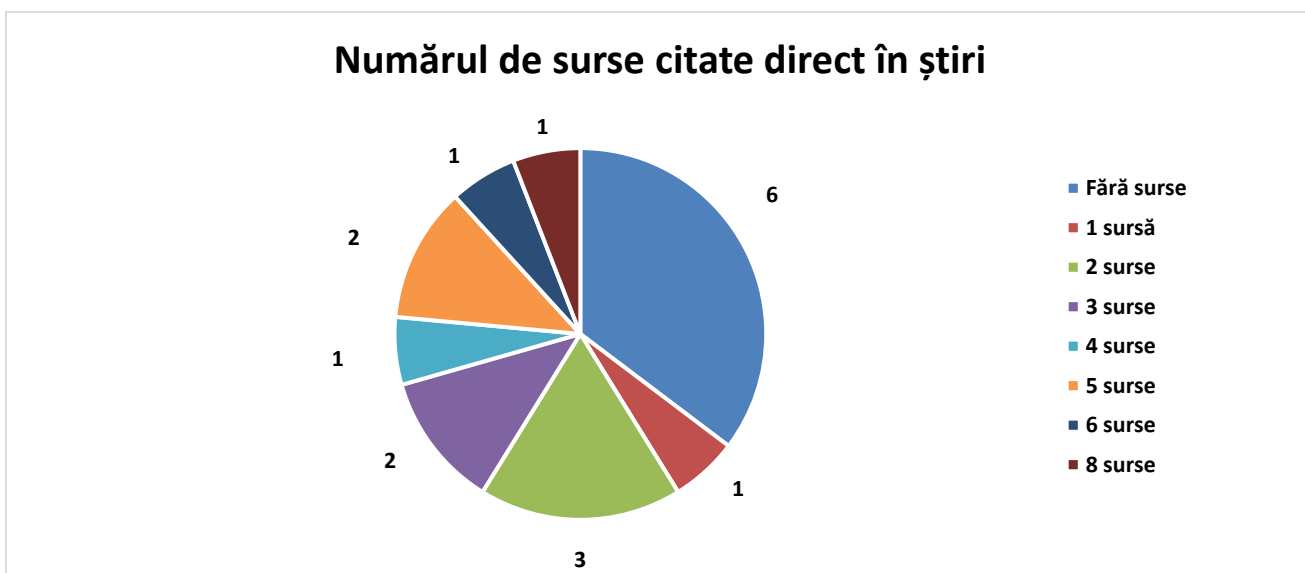
Analiza cantitativă

Ediția din 7 decembrie a inclus 17 materiale: 15 știri, un interviu și un reportaj. Patru au vizat bugetul de stat pentru anul 2024, inclusiv interviul în direct cu expertul în finanțate publice Marin Gospodarenco. Alte patru știri au abordat subiecte externe. S-a mai relatat despre o conferință a partidelor de opoziție, prima ședință a Consiliului Municipal Chișinău, distincția oferită de Departamentul de Stat al SUA ministrei Justiției, Veronica Mihailov-Moraru, măsuri de dezoligarhizare în Republica Moldova, investiții europene în municipiul Edineț, acordul de colaborare semnat între Aeroportul Internațional Chișinău și Aeroportul Internațional din Iași, o proiecție de filme documentare realizate de cineaști tineri moldoveni.

Printre sursele citate în buletin au figurat ministrul Finanțelor, Petru Rotaru, cu două intervenții directe și un total de emisie de 36 de secunde; Igor Dodon, consilier municipal în cadrul CMC din partea PSRM - la fel cu două intervenții directe și un total de emisie de 38 de secunde; primarul municipiului Chișinău, Ion Ceban, cu o intervenție directă de 32 de secunde; deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor Adela Răileanu, Vlad Batrîncea, Oleg Reidman, Vladimir Odnostalco, Adrian Lebedinski și Bogdan Țîrdea, cu un timp de emisie cumulată de 94 de secunde; deputații PAS Boris Marcoci, Igor Grosu, Lilian Carp, Vitalie Jacota, cu un total de emisie de 80 de secunde; primarul municipiului Edineț, Constantin Cojocari, cu o intervenție de 19 secunde. Printre alte surse citate direct au fost cetățeni, regizori, piloți, compozitori, profesori, ambasadori, directori de aeroport etc.

Din șase știri au lipsit sursele citate direct; un material (interviul în direct) o avut o sursă citată, trei știri au inclus câte două surse; două – 3 surse; una – 4 surse; două – 5 surse; una – 6 surse; una – 8 surse citate direct.

Analiza calitativă

Tematica economico-socială și cea externă au predominat în conținutul ediției din 7 decembrie. Șapte materiale din totalul celor 17 au avut autoritățile centrale și locale drept protagoniști și surse principale.

Două știri din buletin au avut caracter conflictual. Prima - „*Bugetul, aprobat cu critici*” - a menționat despre faptul că „*deputații au dezbătut proiectele bugetelor pentru 2024. Timp de aproape 5 ore, parlamentarii BCS au venit cu critici, spunând că acestea sunt în detrimentul economiei. Cu toate acestea, proiectul a fost votat*” cu votul deputaților PAS. În cadrul acestei știri, reporterii Moldova 1 au echilibrat declarațiile (BCS vs. PAS), ambele părți au beneficiat de timp aproximativ egal pentru comentarii și reacții. Cel de-al doilea material conflictual – „*Unificarea opoziției, în suspans*” – a fost despre un eveniment organizat la Chișinău de partidele de opoziție, care au discutat despre rezultatele alegerilor locale din 2023 și posibilitatea de unificare a formațiunilor în viitor. În cadrul acestuia, reporterii Moldova 1 au asigurat dreptul la replică formațiunii vizate/acuzate (PAS). Totuși, postul TV a recurs la **amestecul faptelor cu opiniile**: „*Mai multe partide de opoziție au participat miercuri la o conferință în cadrul căreia au fost analizate alegerile locale 2023. Este vorba de formațiuni care nu s-au ales cu cele mai bune rezultate în urma scrutinului*”.

Totodată, ca și în cazul celorlalte ediții ale buletinului informativ, în materialele cu tematică externă – „*Întrevedere Macron-Orban*”, „*Rusia, start campaniei electorale*”, „*Lupte tot mai intense în Gaza*”, „*Festivalul luminilor la Lyon*” – postul public de televiziune a **preluat imagini video de pe alte platforme fără să indice sursa primară a acestora**.

Emisiuni: TV Moldova 1

Emisiunea „Reporter pentru Sănătate” (2 decembrie 2023)

Autoare: Victoria Dorgan

Durată: 29 minute 44 secunde

Emisiunea „Reporter pentru Sănătate” este una în care Moldova 1 oferă publicului recomandări despre un stil de viață sănătos și care mențin sănătatea și calitatea vieții. Jurnaliștii discută cu medici și specialiști în domeniul sănătății despre diverse boli și maladii și menționează despre cele mai noi și inovatoare terapii și tratamente pentru diverse afecțiuni. În prima parte a emisiunii din 2 decembrie 2023, în contextul Zilei mondiale de combatere a HIV/SIDA, jurnaliștii au prezentat informații despre această boală și au discutat cu Iurie Climașevschi, coordonatorul Programului Național de Prevenție și Control al Infecției cu HIV/SIDA și ITS, cu care au analizat situația HIV/SIDA în Republica Moldova, testare, profilaxie și tratament.

În partea a doua, la rubrica „Diagnostic”, autoarea a vorbit cu trei medici despre cancerul mamar, despre campaniile de informare și depistare a cancerului la sân, diagnosticul și tratamentul acestei maladii. O altă rubrică a fost „Investigații”, în care autoarea a vorbit cu Andrei Oprea, medic endoscopist, despre colonoscopie și când este recomandată această investigație. Ultima parte a

emisiunii - „Aptitudini de prim ajutor” - a inclus sfaturi despre ajutorul acordat în caz de suprarăcire a organismului.

Pe parcursul întregii emisiuni, jurnaliștii de la Moldova 1 au făcut trimitere la date și cifre. Emisiunea a inclus diverși invitați, fiind asigurat echilibrul de gen în selecția surselor.

Emisiunea „Scanner” (3 decembrie 2023)

Autori: Daria Gvindjia

Durata: 38 minute 21 secunde

„Scanner” este o emisiune analitică, de autor, în limba rusă, în care jurnalista Daria Gvindjia analizează cele mai importante evenimente din săptămâna precedentă. Ediția din 3 decembrie a fost construită din trei secțiuni, în fiecare din ele analizându-se o anumită tematică. În prima parte, jurnalista a analizat diverse tematici interne ale Republicii Moldova, printre care intemperiiile ce au avut loc pe teritoriul Republicii Moldova, ciclul rece și viscolul care s-au abătut asupra țării și care au fost acțiunile sau inacțiunile autorităților moldovenești. Totodată, autoarea a menționat – în general – despre schimbările climatice și încălzirea globală care provoacă aceste intemperii. O altă tematică internă, abordată succint în cadrul emisiunii, a fost protestul agricultorilor moldoveni și solicitările acestora la adresa Guvernului Republicii Moldova. În același context, s-a menționat și despre embargoul impus de Roskomnadzor asupra importului de fructe și legume moldovenești.

În partea a doua a emisiunii a fost analizat Summitul ministerial din 30 noiembrie al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), care a avut loc la Skopje, Macedonia de Nord. Un accent aparte s-a pus pe prezența ministrului rus de Externe, Serghei Lavrov, care a acuzat autoritățile Republicii Moldova că nu și-ar dori soluționarea conflictului transnistrean. Autoarea a echilibrat declarațiile și intervențiile lui Lavrov cu un interviu cu analistul politic Vladislav Kulminski, director executiv al Institutului pentru Inițiative Strategice (IPIS).

Partea a treia a emisiunii a constituit un interviu cu doctorul în științe economice Igor Lipsiț, despre economia Rusiei, sancțiunile aplicate de UE și SUA Federației Ruse, reorientarea Rusiei către China și Asia în general, inflația internă provocată de războiul din Ucraina și alte aspecte. Emisiunea s-a încheiat cu o știre despre decizia autorităților finlandeze de a suspenda temporar activitatea mai multor puncte de trecere (Nuijamaa, Imatra și Niirala) de la frontiera cu Federația Rusă și alta despre situația pe piața criptoalutelor.

Autoarea emisiunii a prezentat informația într-un mod neutru și echidistant. În cadrul interviurilor, ea a adresat întrebări pertinente și a moderat discuția fără abateri deontologice și/sau tehnici de manipulare. Reportajele și interviul au fost elaborate corect, neutru și echidistant. Unica abatere identificată a fost faptul că în subiectele internaționale au fost folosite imagini video a căror sursă primară nu a fost indicată.

Emisiunea „Dimensiunea diplomatică” (4 decembrie 2023)

Autoare: Ludmila Barbă

Durată: 24 minute 5 secunde

Ediția din 4 decembrie a emisiunii „Dimensiunea diplomatică” l-a avut drept invitat pe Almat Aidarbekov, ambasadorul Kazahstanului în Republica Moldova. Autoarea a discutat cu invitatul despre relațiile dintre cele două țări, cultura și istoria kazahă, cum va influența integrarea europeană a Republicii Moldova relațiile cu Kazahstanul. Ambasadorul kazah a menționat despre deschiderea unei misiuni diplomatice a Republicii Moldova în Kazahstan și relațiile comerciale bilaterale. La fel, diplomatul a vorbit despre procesul electoral în Kazahstan, reformele din această țară, combaterea corupției, despre minoritățile etnice și politicile statului privind integrarea acestora, precum și despre diaspora moldovenească din Kazahstan. Jurnalista a moderat discuția într-un mod neutru, echidistant și în conformitate cu normele deontologice profesionale.

Emisiunea „În Context” (4 decembrie 2023)

Autor: Radu Osipov

Durată: 39 minute 54 secunde.

„În context” este o emisiune de autor difuzată de Moldova 1 în zilele de luni, marți și miercuri. În cadrul acesteia, jurnalistul Radu Osipov face o analiză a celor mai importante știri și evenimente care au avut loc în ziua respectivă sau peste weekend. De asemenea, evenimentele majore sunt analizate de autor alături de invitații săi în studio. Ediția din 4 decembrie a debutat cu rubrica „Știri pe scurt”, în care s-a făcut o retrospectivă a celor mai importante evenimente ce au avut loc pe parcursul zilei respective. S-a menționat despre majorarea tarifelor de către Poșta Moldovei la distribuția ziarelor și publicațiilor periodice, organizarea la Chișinău a Forumului Mass-Media, suportul oferit de către Agenția Franceză pentru Dezvoltare pentru sectorul forestier din Republica Moldova, embargoul impus de Moscova pentru importul de fructe și legume din Republica Moldova, discuția dintre miniștri de externe ai Ucrainei și Republicii Moldova în contextul începerii negocierilor de aderare la UE, citarea la PCCOCS a lui Alexandr Kalinin, situația la zi din Ucraina și Israel/Fâșia Gaza.

Primul subiect analizat în studio a vizat situația energetică a țării și rezervele de gaze pentru iarnă de care dispune Republica Moldova. În acest context, au fost difuzate imagini video din cadrul conferinței de presă a ministrului Energiei, Victor Parlicov, în care a menționat că Republica Moldova este asigurată cu energie și gaze naturale până în primăvara anului 2024. Ulterior, jurnalistul Moldova 1 a discutat în studio cu directorul Consiliului de Administrare al Moldova-Gaz, Vadim Ceban, despre rezervele de gaze ale țării, tarife, situația financiară a companiei Moldova-Gaz, gestionarea și mentenanța rețelelor de gaze, asigurarea cu gaze a regiunii transnistrene, relațiile Republicii Moldova cu Gazprom.

Al doilea subiect analizat au fost consultările organizate în Comisia parlamentară pentru securitate pe marginea Strategiei de securitate și Centrul de comunicare strategică și combatere a dezinformării. Moldova 1 a difuzat un reportaj în care au fost prezentate opiniile lui Stanislav Secrieru, consilier prezidențial în domeniul securității, Ana Revenco, directoarea Centrului de comunicare strategică și combaterea dezinformării, dar și a președintei Maia Sandu. Ulterior, autorul a discutat în studio cu comentatorul politic Mihai Isac, care a vorbit despre războiul hibrid al Rusiei în Republica Moldova, propaganda rusă și combaterea acesteia, centrele de comunicare strategică (StratCom) din Țările Baltice, neutralitatea țării și cum trebuie înțeleasă aceasta, situația internă din Rusia și viitoarele alegeri prezidențiale din această țară.

În mare parte, autorul emisiunii a prezentat informația într-un mod neutru. În cadrul interviurilor, el a adresat întrebări pertinente și a moderat discuția într-un mod echidistant.

Emisiunea „În Context” (5 decembrie 2023)

Autor: Radu Osipov

Durată: 39 minute 51 secunde

Ediția din 5 decembrie a debutat cu rubrica „Știri pe scurt”, în care s-a menționat despre votarea de către Parlament, în luna noiembrie, a 95 de acte normative; creșterea veniturilor bugetului de stat, în primele zece luni ale anului, cu aproximativ 10% față de aceeași perioadă a anului trecut; trecerea serviciului 112 în gestiunea Ministerului Afacerilor Interne; implementarea serviciului alert în Republica Moldova; un cetățean moldovean a fost prins când a intrat în țară, vrând să introducă mai multe obiecte de preț ce nu au fost declarate; un cetățean moldovean reținut pentru pornografie; Rusia continuă să atace Ucraina; lupte dure în sudul Fâșiei Gaza.

Primul subiect analizat de Radu Osipov a vizat posibilitatea aderării României la Spațiul Schengen. A fost difuzată o știre - „Drumul greu spre Schengen” - în care s-a menționat despre „*non-decizia*” pe marginea aderării: Consiliul UE pentru justiție și afaceri interne a pus în discuție subiectul, însă nu a votat. Pornind de la această știre, autorul a discutat cu politologa română Cristina Pîrvulescu despre votul din Consiliul UE, reticența Austriei și Țărilor de Jos față de aderarea României și Bulgariei la Spațiul Schengen, influența indirectă a Rusiei în acest proces, problema migrației și războiul din Israel, implicațiile acestora în extinderea Spațiului Schengen. Totodată, în timpul discuției s-a analizat decizia UE de a începe negocierile cu Republica Moldova și Ucraina, rolul Ungariei în blocarea acestora, reuniunea Consiliului European din 14-15 decembrie și posibile rezultate, situația internă în SUA și suportul pentru Ucraina.

Al doilea subiect analizat a vizat protestul agricultorilor și solicitarea acestora de a discuta cu prim-ministrul Dorin Recean. Problema a fost abordată cu expertul în finanțe publice al Comunității WatchDog, Marin Gospodarenco. Interviuul însă a fost anticipat de o știre – „*Protestul eco în centrul Chișinăului*” – despre protestul agricultorilor și evenimentele din PMAN. Autorul emisiunii a discutat cu invitatul său despre negocierile dintre agricultori și Guvern, rolul și implicarea băncilor în soluționarea conflictului, războiul din Ucraina și exporturile Republicii Moldova, subvenționarea agriculturii moldovenești, suportul partenerilor europeni pentru sectorul agricol.

Autorul emisiunii a moderat discuția din studio neutru și echidistant, fără abateri deontologice. Reportajele și interviul incluse în emisiune au fost elaborate în aceeași cheie, inclusiv cu asigurarea dreptului la replică celor vizați.

Emisiunea „În Context” (6 decembrie 2023)

Autor: Radu Osipov

Durată: 42 minute 3 secunde

Emisiunea a început, la fel, cu rubrica „Știri pe scurt”: peste 700.000 de gospodării s-au înregistrat pe platforma Compensatii.gov.md pentru a beneficia de compensații pentru gaze și energie electrică; începând cu 2024, studenții pedagogi vor beneficia de burse dublate; președinta Maia Sandu a discutat cu premierul grec Kyriakos Mitsotakis despre implementarea reformelor în Republica Moldova; Comisia Europeană va mări asistența financiară pentru Moldova în scopul consolidării statului de drept și combaterii corupției; organizarea alegerilor prezidențiale de anul viitor va costa mai scump – CEC a aprobat bugetul; fostul director adjunct al SIS acuză actuala administrație a instituției de tragedia care a avut loc în această vară pe Aeroportul Internațional Chișinău, soldată cu moartea a două persoane; doi cetățeni străini reținuți pe Aeroportul Internațional Chișinău cu substanțe psihotrope; Alexandru Stoianoglo riscă până la opt ani de închisoare; trei persoane au fost reținute pentru falsificare de acte.

Primul subiect dezbătut în cadrul emisiunii a fost despre faptul că Rusia trebuie să achite peste un milion de euro pentru abuzurile din regiunea transnistreană în baza a trei decizii ale Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), implicit despre situația educației și școlilor cu învățare în limba română din această regiune. Jurnalista Virginia Pânteș a intervievat pe avocatul Promo-LEX Pavel Cazacu, cu care a discutat despre situația din regiunea transnistreană, procesul de înrolare a tinerilor în serviciul militar, abuzurile din zona autoproclamată în ceea ce privește școlile cu predare în limba română, restricțiile impuse celor care studiază și vorbesc limba română, căi de obligare a Rusiei să respecte deciziile CEDO și să achite sancțiunile stabilite de acestea. Ulterior, autorul emisiunii a discutat în studio cu Ivan Țurcan, șeful secției analitico-informaționale din cadrul Biroului politici de reintegrare, despre situația școlilor de limbă română din regiunea transnistreană, numărul instituțiilor de învățământ, rusificarea forțată a populației din stânga Nistrului și altele.

Al doilea subiect dezbătut în studio de jurnalistul Radu Osipov s-a referit la inițiativa ministerelor Energiei ale Republicii Moldova și României de a-și unifica sistemele de transport de gaze și curent electric. Guvernul de la Chișinău a autorizat semnarea documentului. Prezentatorul a discutat cu Ana Otilia Nuțu de la Expert Forum despre infrastructura energetică a celor două țări, cuplarea și unificarea sistemelor, proiecte comune dezvoltate în domeniul energiei, liberalizarea pieței de energie, gazoductul Iași-Ungheni, extinderea centralei de la Centravodă și întâlnirea dintre miniștrii Energiei din România și Republica Moldova.

Autorul emisiunii a adresat întrebări pertinente și a moderat discuțiile din studio într-un mod neutru, echidistant și corect, fără abateri deontologice și/sau tehnici de manipulare. Știrile și interviurile care au fost incluse în emisiune au fost elaborate într-o manieră similară.

Emisiunea „Bună Seara” (7 decembrie 2023)

Moderator: Mircea Surdu

Durată: 44 minute 37 secunde

Ediția „Bună Seara” din 7 decembrie a avut drept tematică „*Negocierile Republicii Moldova pentru aderarea la Uniunea Europeană*”. Autorul a discutat cu invitații săi posibilele scenarii ale integrării europene a Republicii Moldova. În studio au fost prezenți doi invitați: Anatol Țăranu, analist politic, și Iulian Groza, director executiv al Institutului pentru Politici și Reforme Europene (IPRE), iar Angela

Grămadă, președinta Asociației Experts for Security and Global Affairs (ESGA), România a participat online la emisiune.

Pentru început, fiecare din cei trei invitați a fost rugat să se expună pe marginea situației la zi privind procesul de integrare europeană a Republicii Moldova și să facă o comparație cu situația în care se afla Republica Moldova acum jumătate de an, în luna mai 2023. De asemenea, s-a menționat despre progresul implementării reformelor și a condiționalităților impuse de Uniunea Europeană, implicit despre faptul dacă cele două țări – Republica Moldova și Ucraina – vor merge „la pachet” în procesul de începere a negocierilor de aderare la UE.

Ulterior s-a discutat despre mai multe aspecte ale procesului de integrare europeană, despre tentativele Moscovei de a influența acest proces prin intermediul provocărilor hibride pe care le poate instrumenta, despre rolul Ungariei și posibila blocare a începerii negocierilor pentru Ucraina, suportul României pentru Republica Moldova în procesul de integrare europeană, situația internă din Ucraina și războiul de pe teritoriul acestei țări. De asemenea, s-a menționat despre aderarea României la Spațiul Schengen, influența pe care o are Rusia în regiune, alegerile europarlamentare din 2024 și alegerile din România și cum ar putea să influențeze scrutinele procesul de aderare europeană pentru Republica Moldova și pentru alte țări candidate la statutul de state-membre UE. Pe final s-au făcut previziuni în contextul reuniunii Consiliului European din 14-15 decembrie 2023 și care ar putea fi rezultatele.

Autorul emisiunii a adresat întrebări pertinente și a moderat discuția într-un mod neutru, echidistant și corect. Invitații, experți în domeniu, au abordat diverse aspecte ale subiectului discutat. Fiecare a beneficiat de timp egal de emisie, iar moderatorul a intervenit de fiecare dată când a fost nevoie de anumite precizări și/sau un invitat încerca să monopolizeze discuția.

CONCLUZII

În perioada 1 – 7 decembrie 2023, televiziunea publică Moldova 1 a reflectat în mare parte neutru informația în buletinele informative principale ale zilei. Pe parcursul monitorizării a fost totuși sesizată o ușoară lipsă a echidistanței și/sau plasare în lumină ușor pozitivă a unor demnitari (reprezentanții PAS).

Tematicile abordate cel mai des în știrile televiziunii publice au vizat evenimente internaționale (în special războiul din Ucraina și cel din Fâșia Gaza) și compensațiile oferite de Guvern pentru facturile la gaze și energie electrică, dar și subiecte ce s-au referit la România și Ziua națională a României în special. Toate au constituit aproape 40% din volumul celor 111 știri puse pe post în perioada de monitorizare.

Puțin peste jumătate (58) din cele 111 materiale ale celor 7 ediții ale „Mesager” fie nu au avut surse directe, fie au avut doar o singură sursă citată direct. Acest fapt poate să indice superficialitate în reflectarea unor evenimente în cadrul știrilor postului public de televiziune. În cazul unor subiecte era oportună citarea mai multor surse, diverse, fie pentru a oferi opinii alternative pe marginea tematicii abordate, fie pentru a prezenta mai multă informație de context (ex. știrea din 4 decembrie –

„Dezinformarea, pericol național” – despre Centrul de Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării și misiunea acestuia sau știrea din 3 decembrie – „Cetățenia română mult râvnită” – despre creșterea numărului moldovenilor interesați să-și redobândească cetățenia română). Din punct de vedere instituțional, reprezentanții autorităților publice centrale sunt în continuare sursele abordate cel mai des (citate sau menționate în știri). Totuși, în comparație cu perioadele anterioare de monitorizare (31 august – 6 septembrie 2020 și 28 noiembrie – 4 decembrie 2023), frecvența citării directe sau indirecte a autorităților centrale, dar și cele locale, s-a redus. De asemenea, s-a observat o mai mare diversitate a surselor abordate în știri – cetățeni, profesori, experți, medici, activiști civici, fermieri, elevi. Persoanele menționate și citate cel mai des ca surse, direct sau indirect, au fost unii reprezentanți ai Guvernului (ex. ministrul Alexei Buzu), președinta Maia Sandu și oficiali străini precum președintele Ucrainei, Volodimir Zelenski, și premierul Israelului, Benjamin Netanyahu.

Sub aspect deontologic, comparativ cu perioada anterioară de monitorizare (28 noiembrie – 4 decembrie 2022), Moldova 1 și-a îmbunătățit ușor calitatea conținutului, fiind identificate mai puține abateri deontologice. Printre încălcări se numără:

- **Amestecul dintre fapte și opinii**

- a. În știrea din 3 decembrie („Lukașenko, în vizită la Beijing”), jurnaliștii au reflectat vizita președintelui Republicii Belarus în China și au menționat că acesta este: „Președintele Belarusului, Alexandr Lukașenko, un aliat fidel al Moscovei, întreprinde o vizită în China duminică și luni pentru a se întâlni cu omologul său chinez, Xi Jinping a anunțat președinția belarusă citată de AFP. Luni el va purta discuții cu Xi Jinping având pe agendă chestiuni legate de comerț, economie, investiții și cooperare internațională a precizat partea belarusă într-un comunicat. Alexandr Lukașenko a vizitat deja capitala chineză la sfârșit de februarie, o vizită care a fost atent analizată în contextul ofensivei rusești din Ucraina. Deocamdată președinția belarusă nu a menționat acest lucru ca fiind unul dintre care urmează să fie discutate în timpul vizitei. China, un partener apropiat al Moscovei, nu a condamnat niciodată public Rusia, în ciuda apelurilor Occidentului de a face acest lucru. Belarus are graniță comună cu Ucraina și Rusia, țări de care este foarte dependentă din punct de vedere financiar și politic”;
 - b. În știrea din 4 decembrie („Istorie și tradiție”), în care Moldova 1 a relatat despre lansarea cărții „Mitropolia Basarabiei. Istorie și tradiție”, jurnaliștii au menționat că „după decenii de interdicții și opresiuni comuniste, Mitropolia Basarabiei revine în circuitul adevărului științific. La Chișinău a fost lansată cartea «Mitropolia Basarabiei. Istorie și tradiție»”;
 - c. În știrea din 7 decembrie („Unificarea opoziției, în suspans”), jurnaliștii de la postul public de televiziune au menționat că: „Mai multe partide de opoziție au participat miercuri la o conferință în cadrul căreia au fost analizate alegerile locale 2023. Este vorba de formațiuni care nu s-au ales cu cele mai bune rezultate în urma scrutinului”;
- **Lipsa dreptului la replică.** În știrea „Manifestație anti-Lukașenko” din 1 decembrie, jurnaliștii Moldova 1 au reflectat acțiunea organizată la Ambasada Republicii Belarus în Republica Moldova de membrii comunității belaruse împreună cu mai mulți parlamentari moldoveni, care au protestat împotriva „dictaturii lui Lukașenko”. Moldova 1 avea misiunea să ofere dreptul la replică Ambasadei Republicii Belarus sau cel puțin să demonstreze efortul depus pentru a încerca să obțină reacția misiunii diplomatice;

- **Lipsa indicării sursei pe imaginile video preluate.** În fiecare buletin informativ au fost difuzate știri externe (despre situația de pe câmpul de luptă din Ucraina și cel din Israel, vizite ale președinților străini în diverse țări, condițiile climaterice și intemperiiile din țările europene etc.). Moldova 1 le-a ilustrat cu imagini preluate de pe alte platforme, dar fără să indice sursa acestora.

RECOMANDĂRI

- Consiliul Audiovizualului (CA), în baza art. 13 (*Asigurarea informării corecte*), art. 75 (*Atribuțiile Consiliului Audiovizualului*) și 86 (*Cooperarea cu societatea civilă*) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, trebuie să monitorizeze postul Moldova 1 pentru a constata abaterile deontologice și/sau de la legislație, cu aplicarea sancțiunilor de rigoare în cazurile justificate;
- Membrii Consiliului de Supraveghere al Instituției Publice Compania „Teleradio-Moldova” (TRM), în baza art. 45 (*Atribuțiile Consiliului de supraveghere*) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, dar și în baza cadrlui normativ intern, trebuie să supravegheze activitatea Moldova 1 în scopul realizării misiunii acesteia;
- Directorul și editorii Moldova 1 trebuie să supravegheze conținutul editorial pentru ca acesta să corespundă misiunii mass-mediei publice, să reflecte corect realitatea, fără a favoriza sau defavoriza o persoană sau alta, o entitate sau alta, o instituție sau alta, un partid politic/politician sau altul;
- Reporterii Moldova 1 trebuie să pună în prim-plan interesul public la selectarea subiectelor pentru știri, să relateze de pe teren toate faptele relevante, echidistant și cu verificarea informațiilor.

În plus, trebuie să se atragă atenție la prevederile articolului 13 – „*Asigurarea informării corecte*” – din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova, care la punctul 5 menționează: „În programele audiovizuale de știri și de dezbateri trebuie să fie respectate următoarele reguli:

- a) rigoare și acuratețe în redactarea și prezentarea știrilor;
- b) între subiectul abordat și imaginile ce însoțesc comentariul să existe o conexiune reală;
- c) **titlurile și textele afișate pe ecran să reflecte cât mai fidel esența faptelor și datelor prezentate;**
- d) în cazul difuzării unor reconstituiri, să se menționeze în mod clar acest lucru;
- e) **în cazul prezentării înregistrărilor provenite din alte surse decât cele ale redacției, să se precizeze acest lucru”.**